

**BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

DƯƠNG VĂN TÝ

**DÀN DỰNG CA KHÚC VỀ LÀO CAI
TRONG HOẠT ĐỘNG NGOẠI KHÓA ÂM NHẠC
TẠI TRƯỜNG CAO ĐẲNG SƯ PHẠM LÀO CAI**

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC ÂM NHẠC
Khóa 9 (2017 - 2019)**

Hà Nội, 2019

**CÔNG TRÌNH ĐÃ ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM NGHỆ THUẬT TRUNG ƯƠNG**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Trần Hoàng Tiến

Luận văn được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận văn thạc sĩ
tại trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương
Vào ngày 15 tháng 8 năm 2019

Có thể tìm hiểu luận văn tại: Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật Trung ương

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu và kết luận có trong văn bản là trung thực, chưa có ai công bố ở bất cứ công trình nghiên cứu nào trong và ngoài nước. Nếu sai, tôi xin hoàn toàn chịu trách nhiệm.

Hà Nội, ngày 25 tháng 9 năm 2019

Tác giả luận văn

Dương Văn Tý

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

CĐSP	Cao đẳng Sư phạm
ĐHSP	Đại học Sư phạm
GS	Giáo sư
HSSV	Học sinh sinh viên
Nxb	Nhà xuất bản
PGS	Phó Giáo sư
TNCS	Thanh niên cộng sản
TDTT	Thể dục thể thao
THCS	Trung học cơ sở
TS	Tiến sĩ
TW	Trung ương
VD	Ví dụ

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Lào Cai là một tỉnh nằm ở khu vực Tây Bắc Bộ, có 25 dân tộc sinh sống. Trong những năm gần đây, Lào Cai đã vươn lên mạnh mẽ, trở thành nơi đạt nhiều thành tựu về kinh tế, văn hóa, xã hội, an ninh quốc phòng được giữ vững, đời sống nhân dân ngày càng ổn định.

Tỉnh Lào Cai có điều kiện tự nhiên, văn hóa, xã hội phong phú và đa dạng, là điều kiện để các nhạc sỹ khơi nguồn cảm xúc, sáng tác những tác phẩm giá trị. Được sự quan tâm của lãnh đạo tỉnh, huyện, xã, hoạt động sáng tác âm nhạc ngày một phát triển, xuất hiện nhiều bài hát viết cho đơn vị hành chính (thành phố, huyện, thị). Ca khúc là nguồn cổ vũ, động viên nhân dân lao động sản xuất, biết yêu quý, trân trọng giá trị quê hương, khơi dậy tinh cảm tốt đẹp, lòng tự hào của người dân nơi đây.

Hiện nay, Trường CĐSP Lào Cai (*đã sáp nhập vào Phân hiệu Đại học Thái Nguyên tại tỉnh Lào Cai theo Quyết định số 339/QĐ-TTg ngày 27/3/2019 của Thủ tướng Chính phủ*) là trung tâm đào tạo, bồi dưỡng, chuyển giao công nghệ liên quan đến giáo dục đào tạo, có uy tín hàng đầu trong tỉnh, một trong địa chỉ đào tạo nguồn nhân lực chất lượng. Các hoạt động ngoại khóa âm nhạc diễn ra sôi nổi, trải đều trong năm học. Do đó, dàn dựng chương trình nghệ thuật nói chung, lựa chọn ca khúc nói riêng có vai trò quan trọng, đồng thời giúp HSSV có cơ hội cọ sát, trải nghiệm thực tiễn khi tham gia. Đến năm học 2018- 2019, Trường CĐSP Lào Cai có 1083 HSSV đang học tập tại trường trong đó chủ yếu là con em các dân tộc trong tỉnh, sau này trở thành những thầy giáo, cô giáo, cán bộ góp phần vào sự nghiệp xây dựng, phát triển địa phương. Để làm được điều đó ngoài cung cấp kiến thức, kỹ năng cơ bản, cần thúc đẩy nhận thức, tinh cảm tốt đẹp, tích cực, trong sáng đối với quê hương. Sau khi ra trường, HSSV không chỉ có kiến thức, kỹ năng ngành đào tạo mà hiểu rõ bản thân, chủ động tạo động lực, giàu khát vọng xây dựng quê hương Lào Cai.

Qua thực tiễn công tác, tôi thấy hoạt động dàn dựng và biểu diễn ca khúc về Lào Cai đã được lãnh đạo nhà trường quan tâm, tạo điều kiện thuận lợi để thực hiện, đạt được một số kết quả đáng khích lệ như: 02 Huy chương Bạc trong Hội thi Chuyên môn nghiệp vụ các trường Sư phạm cụm Trung Bắc lần thứ 12 năm 2018 tổ chức tại Trường Đại học Hùng Vương. Một số tiết mục được tham gia biểu diễn trong hoạt động văn nghệ chào mừng của Tỉnh Đoàn Lào Cai. Tuy nhiên, việc sử dụng các ca khúc viết về Lào Cai trong các chương trình văn nghệ còn ít, chất lượng dàn dựng chưa cao. Mặt khác, do người phụ trách không được đào tạo chuyên sâu, ít kinh nghiệm thực tiễn nên gặp nhiều khó khăn trong tổ chức thực hiện.

Dàn dựng ca khúc về Lào Cai có vai trò quan trọng trong việc hình thành tiết mục biểu diễn ca khúc tại Trường CĐSP Lào Cai, bởi khi ca khúc được dàn dựng bài bản, khoa học nó sẽ mang đến hiệu quả rõ rệt, tác động mạnh mẽ đến người biểu diễn, người thưởng thức, góp phần hình thành, lan tỏa những tình cảm tốt đẹp. Từ những yếu tố khách quan, chủ quan kể trên, tôi chọn đề tài: **“Dàn dựng ca khúc về Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường Cao đẳng Sư phạm Lào Cai”**.

2. Lịch sử nghiên cứu

Qua tìm hiểu, nghiên cứu giáo trình, tài liệu, tôi thấy một số công trình viết về lĩnh vực này cụ thể:

Lê Thế Hào, Nguyễn Thiết (1985), *Chỉ huy dàn dựng các tác phẩm âm nhạc*, Nxb Giáo dục [16]. Các tác giả tập trung trình bày động tác chỉ huy qua các loại nhịp điệu phổ biến như: 2/4, 3/4, 4/4, 6/8. Từ đó xác định yêu cầu vai trò quan trọng của người chỉ huy trong hình thức hợp ca, hợp xướng, hát tập thể đại chúng.

Vũ Tự Lân, Lê Thế Hào (1998), *Phương pháp hát và chỉ huy dàn dựng hát tập thể*, Nxb Giáo dục [31]. Sau khi nghiên cứu tài liệu, tôi thấy: Ngoài những vấn đề chung về dàn dựng, chỉ huy trong chương trình nghệ thuật, các tác giả đã tập trung, đi sâu trong việc nghiên cứu, đưa ra các phương pháp hát trong dàn dựng. Đây là tài liệu tham khảo quan trọng trong quá trình chỉ huy, phối bè các ca khúc được trình bày theo hình thức hát tập ca, đồng ca trong dàn dựng ca khúc tại Trường CĐSP Lào Cai.

Đoàn Phi (1999), *Chỉ huy dàn dựng hát tập thể*, Nxb Đại học Sư phạm [41]. Tác giả đã nghiên cứu, đưa ra quy trình, điều kiện để tổ chức việc dàn dựng, các kỹ năng chỉ huy bài hát tập thể. Bên cạnh đó tác giả cũng chia sẻ kinh nghiệm nghề nghiệp đối với việc chỉ huy, dàn dựng hát tập thể trong một chương trình nghệ thuật.

Nguyễn Lâm Soạn (1987), *Phương pháp chỉ huy hợp xướng và hệ thống bài tập dàn dựng bè*, Nxb Văn hóa [45]. Tác giả đưa ra phương pháp trong chỉ huy hợp xướng. Đặc biệt, tác giả đã nghiên cứu, đưa ra hệ thống bài tập dàn dựng bè. Đây là tài liệu bổ ích để tôi tham khảo trong dàn dựng ca khúc tại Trường CĐSP Lào Cai.

Các tài liệu kể trên là những cẩm nang quý báu cho những người làm công tác văn hóa văn nghệ.

Tại Thư viện Trường ĐHSP Nghệ thuật TW có một số luận văn, khóa luận tốt nghiệp đề cập đến vấn đề này, cụ thể: Nguyễn Đức Hoàng (2003), *Một số biện pháp nhằm nâng cao chất lượng dàn dựng hát tập thể trong chương trình ngoại khóa âm nhạc của giáo sinh Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2*, khóa luận tốt nghiệp Đại học Sư phạm Âm nhạc chuyên tu khóa 2; Nguyễn Trung Kiên (2007), *Một số biện pháp nâng cao chất lượng dạy học môn hát tập thể, đồng ca, hợp xướng cho hệ cao đẳng sư phạm âm nhạc Trường Cao đẳng Sư phạm Trung ương*, khóa luận tốt nghiệp Đại học Sư phạm Âm nhạc; Kim Văn Quyết (2015), *Dàn dựng hát tập ca trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc ở Trường Đại học Mỏ - Địa chất*, luận văn thạc sỹ Lý luận và Phương pháp dạy học Âm nhạc khóa 1.

Các công trình trên đi sâu nghiên cứu về hát hợp xướng, hát tập thể, trong đó tác giả đã chỉ ra thực trạng, biện pháp nhằm nâng cao chất lượng dàn dựng một chương trình ngoại khóa âm nhạc. Qua tìm hiểu, tôi thấy chưa có đề tài nào nghiên cứu dàn dựng ca khúc về Lào Cai. Đây là đề tài đầu tiên, không trùng lặp với bất cứ đề tài nào khác.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở tìm hiểu thực trạng, luận văn đề xuất biện pháp nhằm nâng cao chất lượng dàn dựng ca khúc viết về Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Tìm hiểu và tiến hành dàn dựng một số ca khúc viết về Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai.

Đề xuất một số biện pháp dàn dựng các ca khúc viết về tỉnh Lào Cai tại Trường CĐSP Lào Cai.

4. Đối tượng, phạm vi, nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Các biện pháp dàn dựng ca khúc viết về Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai.

Giảng viên và HSSV tham gia hoạt động dàn dựng ca khúc về Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Phạm vi không gian: Hoạt động dàn dựng và biểu diễn ca khúc trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc của đội văn nghệ tại Trường CĐSP Lào Cai.

Phạm vi thời gian: Từ 01/9/2018 đến 30/8/2019

5. Phương pháp nghiên cứu

Nhóm phương pháp nghiên cứu lý thuyết: Phân tích, so sánh, tổng hợp. Các phương pháp trên giúp tôi có được những dữ liệu mang tính chính xác cao, đồng thời chỉ ra được những mối tương quan, cơ sở khoa học trong các đối tượng, vấn đề nghiên cứu trong luận văn này.

Nhóm phương pháp nghiên cứu thực tiễn: Điều tra thực tế, hướng dẫn luyện tập thực hành, thực nghiệm sư phạm. Các phương pháp này giúp tôi có được những căn cứ, số liệu đáng tin cậy, là cơ sở để so sánh, đánh giá tính hiệu quả các biện pháp dàn dựng ca khúc viết về tỉnh Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai.

6. Những đóng góp của luận văn

Kết quả nghiên cứu của luận văn góp phần nâng cao chất lượng các chương trình nghệ thuật tại Trường CĐSP Lào Cai, chất lượng nghệ thuật các ca khúc viết về tỉnh Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai.

Là tài liệu tham khảo chuyên ngành cho đồng nghiệp và HSSV.

7. Cấu trúc của luận văn

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Tài liệu tham khảo, Phụ lục, luận văn gồm 02 chương:

Chương 1: Cơ sở lý luận và thực tiễn

Chương 2: Biện pháp dàn dựng ca khúc viết về Lào Cai

Chương 1

CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN

1.1. Một số khái niệm

1.1.1. Dàn dựng

Dàn dựng là vận dụng mọi kiến thức, kỹ năng liên quan vào việc tập luyện các tiết mục sao cho phù hợp với mục đích, nội dung, chủ đề, nội dung, quy mô của tiết mục và chương trình. Đây là công việc có tính bao quát cao, đòi hỏi người dàn dựng phải có cái nhìn tổng thể và am hiểu về những vấn đề liên quan. Chẳng hạn, khi dàn dựng một tác phẩm âm nhạc (thanh nhạc, khí nhạc), người dàn dựng phải có hiểu biết sâu sắc về hòa thanh, viết các bè trên giai điệu cho trước; biết phối khí cho ban nhạc, nhóm nhạc; biết dựng tiết mục ca nhạc, múa, kịch; biết xử lý sân khấu: âm thanh (mixer, micro, nhạc nền beat...), ánh sáng (phối, trộn, điều chỉnh màu...); biết sử dụng các phần mềm tạo hình để cắt, trộn, dựng hình ảnh (media)...kỹ năng đọc tổng phổ, viết kịch bản văn học để phục vụ cho một chương trình nghệ thuật âm nhạc tổng hợp...

1.1.2. Ca khúc, ca khúc tiêu biểu

1.1.2.1. Ca khúc

Ca khúc và bài hát (*tiếng Anh: song*) là hai danh từ khác nhau cùng chỉ định tác phẩm âm nhạc được sáng tác do giọng người thể hiện. Ở hàm nghĩa lớn hơn, ca khúc (*hoặc bài hát*) là một tác phẩm thanh nhạc phân biệt với tác phẩm khí nhạc, hai hình thức biểu diễn âm nhạc tiêu biểu do con người sáng tạo ra.

Ca khúc được phân chia thành nhiều loại khác nhau, các cách phân chia đều mang tính tương đối bởi một bài có thể có nhiều tiêu chí để phân loại. Có thể dựa vào nội dung, tính chất thể hiện của phương tiện biểu hiện âm nhạc như: Giai điệu, tiết tấu, nhịp điệu... có khi căn cứ vào lời ca và cấu trúc của tác phẩm để phân loại như: Ca khúc hành khúc, ca khúc trữ tình, những bài chính ca, những bài ngợi ca, những bài hát ru, những bài hát thuộc loại hò, vè, những bài hát kết hợp với trò chơi...hay cũng có thể phân loại ca khúc theo các phong cách âm nhạc khác nhau như: Ca khúc phong cách nhạc nhẹ, ca khúc phong cách dân gian, ca khúc phong cách thính phòng... hoặc phân loại theo sáng tác: Ca khúc (*có tác giả*) với làn điệu dân ca (*do nhân dân sáng tác, còn gọi là khuyết danh*)...

1.1.2.2. Ca khúc tiêu biểu

Như đã trình bày ở mục 1.1.2.1 ca khúc được phân loại theo nhiều cách khác nhau. Tuy nhiên, dù phân loại theo cách nào thì trong mỗi cách phân loại đó đều xuất hiện những ca khúc tiêu biểu. Ca khúc tiêu biểu ở đây được hiểu là một tác phẩm hội đủ các yếu tố cấu thành về cả nội dung và hình thức. Trong đó, nội dung được thể hiện qua lời ca; hình thức được thể hiện qua: giai điệu, tiết tấu, hòa thanh, phần đệm...đều là đại diện cho những chuẩn mực về học thuật và thẩm mỹ âm nhạc.

1.1.3. Dàn dựng ca khúc

Dàn dựng ca khúc là vận dụng kiến thức về âm nhạc để tiến hành tập luyện (*dàn dựng hát, phối bè, dàn dựng các phần phụ họa...*) làm cho phần trình bày của ca khúc đó đạt được những yêu cầu về hình thức để truyền tải nội dung bên trong một cách sâu sắc đến với người thưởng thức.

Dàn dựng ca khúc có thể chia thành 02 dạng phổ biến:

Dàn dựng ca khúc trên một bản nhạc có sẵn (*tức là đã được các nhạc sỹ phối khí hoàn thiện và xuất bản thành file nhạc*). Dàn dựng ca khúc bắt đầu từ văn bản nhạc (*tức là phải tự phối khí, tạo ra bản nhạc bằng âm thanh*).

1.1.4. Ngoại khóa âm nhạc và hoạt động ngoại khóa âm nhạc

1.1.4.1. Ngoại khóa âm nhạc

Ngoại khóa âm nhạc là một danh từ chỉ những hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp có liên quan đến âm nhạc tại các nhà trường. Ở đó người chủ trì sẽ đưa ra một hay một chuỗi các hoạt động có liên quan đến âm nhạc với mục đích rèn luyện cho sinh viên những kỹ năng thực hành chuyên môn ngoài giờ học chính khóa. Thông qua đó, giáo dục ý thức, thái độ, tạo ra môi trường để HSSV rèn luyện kỹ năng chuyên môn, các kỹ năng cần thiết trong cuộc sống, bên cạnh đó ngoại khóa âm nhạc cũng góp phần mạnh mẽ vào việc giáo dục thẩm mỹ âm nhạc cho HSSV.

1.1.4.2. Hoạt động ngoại khóa âm nhạc

Hoạt động ngoại khóa âm nhạc là việc tổ chức các hoạt động ngoại khóa liên quan đến âm nhạc như: Các hội thi văn hóa văn nghệ, các trò chơi âm nhạc, thi giọng hát hay, thi biểu diễn nhạc cụ... Các hoạt động này được tổ chức ngoài giờ học chính khóa và dự trên tinh thần tham gia tự nguyện của HSSV.

1.2. Hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường Cao đẳng Sư phạm Lào Cai

1.2.1. Thực tiễn hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường Cao đẳng Sư phạm Lào Cai

Trường CĐSP Lào Cai, hiện là một trong những cơ sở giáo dục đào tạo có hoạt động ngoại khóa âm nhạc khá sôi động. Trong năm học, nhiều hoạt động lớn, nhỏ diễn ra có sự tham gia của các hoạt động văn nghệ chào mừng. Điển hình có các chương trình lớn như: Lễ Khai giảng năm học mới, Lễ Kỷ niệm Ngày Nhà giáo Việt Nam 20/11, các chương trình của Đoàn Thanh niên, Hội Sinh viên, các hoạt động văn nghệ phục vụ nhiệm vụ chính trị của tỉnh, của địa phương, nhà trường... hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai đã được lãnh đạo trường quan tâm, chú trọng đầu tư về cơ sở vật chất, trang thiết bị, đồ dùng... Bên cạnh đó được sự giáo dục, tuyên truyền của các thầy cô giáo trong nhà trường, HSSV nhiệt tình tham gia khi nhà trường có các hoạt động, do vậy hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai thời gian qua được đánh giá có chất lượng khá tốt.

1.2.2. Năng lực ngoại khóa âm nhạc của sinh viên

Hiện nay, HSSV đang học tập tại Trường CĐSP Lào Cai chủ yếu là con em của đồng bào các dân tộc trong tỉnh (*85% là người dân tộc thiểu số*). Do đời sống kinh tế, văn hóa còn nhiều khó khăn nên các hoạt động âm nhạc giành cho các em ít

được chú trọng. Tuy nhiên, một số em có năng khiếu âm nhạc và thể hiện được khá tốt khả năng thông qua các hoạt động văn hóa văn nghệ. Sau khi vào trường các em được học một số học phần âm nhạc liên quan đến âm nhạc (*Đối với khối ngành tiểu học, mầm non...*), tham gia các hoạt động ngoại khóa cho nên khả năng âm nhạc của các em cũng từng bước được phát triển.

1.2.3. Giới thiệu Trường Cao đẳng Sư phạm Lào Cai

Tại Trường CĐSP Lào Cai, hoạt động ngoại khóa âm nhạc nói chung, hoạt động dàn dựng ca khúc luôn được chú trọng và nhận được nhiều sự quan tâm, chỉ đạo sát sao của Đảng ủy, Ban giám hiệu nhà trường, các đơn vị, sự ủng hộ, hưởng ứng của cán bộ, viên chức và người lao động trong toàn trường. Hoạt động này luôn được nhà trường khuyến khích, tạo điều kiện để phát triển. Cùng với hoạt động thể dục thể thao, hoạt động văn hóa văn nghệ đã được xác định là một trong những phương tiện quan trọng để quảng bá hình ảnh và vị thế của nhà trường.

1.3. Ca khúc viết về Lào Cai và hoạt động dàn dựng ca khúc viết về Lào Cai

1.3.1. Ca khúc viết về Lào Cai

Ca khúc viết về Lào Cai khá phong phú và đa dạng. Từ những ca khúc viết cho hình thức hát tập ca mang tính cổ vũ, động viên nhân dân hăng say lao động sản xuất, phục vụ nhiệm vụ chính trị, ca ngợi quê hương đất nước đến các ca khúc nói về tình yêu đôi lứa của các bạn trẻ vùng cao... Theo thống kê sơ bộ, với 08 huyện, 01 thành phố, tỉnh Lào Cai hiện có khoảng 30 ca khúc đã được công bố rộng rãi.

1.3.2. Hoạt động dàn dựng ca khúc viết về Lào Cai

Qua thực tiễn công tác, tôi nhận thấy, việc tổ chức dàn dựng, biểu diễn ca khúc viết về Lào Cai tại Trường CĐSP Lào Cai có những thuận lợi, khó khăn sau đây:

1.3.2.1. Thuận lợi

Hoạt động văn hóa văn nghệ nói chung và dàn dựng ca khúc về Lào Cai nói riêng được Đảng ủy, BGH nhà trường quan tâm, tạo điều kiện thuận lợi để duy trì và phát triển. Các tổ chức đơn vị, đoàn thể như: Phòng Công tác HSSV, Đoàn Thanh niên cộng sản Hồ Chí Minh luôn sát sao, trực tiếp chỉ đạo, đôn đốc và tổ chức thực hiện đạt kết quả cao.

1.3.2.2. Khó khăn và hạn chế

Tuy nhận được sự quan tâm của cấp trên và có những thuận lợi như đã trình bày nhưng hoạt động dàn dựng ca khúc trong hoạt động ngoại khóa tại Trường CĐSP Lào Cai vẫn gặp một số khó khăn sau đây:

Do khối lượng công việc học tập và nghiên cứu khoa học của sinh viên nhiều nên khó bố trí được thời gian để sinh viên tham gia các chương trình. Sinh viên đang học tập tại trường nhiều em là người dân tộc thiểu số có hoàn cảnh kinh tế khó khăn, ít được tiếp xúc với âm nhạc do vậy khả năng hoạt động âm nhạc ít nhiều bị hạn chế.

Cơ sở vật chất tuy đã đáp ứng cơ bản được việc dạy và học, xong chưa đáp ứng tốt cho việc tập luyện, dàn dựng các ca khúc trong các chương trình văn nghệ. Thiếu phòng tập chuẩn, hệ thống âm thanh, ánh sáng, trang thiết bị phòng thu, trang phục, đạo cụ...

Nhà trường hiện chưa có giáo viên dạy múa, biên đạo nên việc biên đạo, dàn dựng những ca khúc có phần múa phụ họa gặp nhiều khó khăn. Nhiều lúc phải thuê biên đạo bên ngoài gây tốn kém kinh phí.

Do không được đào tạo chuyên sâu về phối khí âm nhạc nên hiện nay nhà trường và đội ngũ giáo viên âm nhạc chưa chủ động tạo ra các bản phối khí cho ca khúc để phục vụ chương trình văn nghệ. Điều này là một khó khăn khiến nhiều lúc ý đồ dàn dựng phải theo âm nhạc, đây là điều ngược với thực tế chuyên môn. Người dàn dựng chưa có phương pháp dàn dựng các ca khúc hiệu quả, chủ yếu sử dụng kinh nghiệm để dàn dựng, do vậy chất lượng các hoạt động dàn dựng và biểu diễn chưa cao.

Tiểu kết

Ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai là một trong những hoạt động ngoại khóa nổi bật, đóng vai trò quan trọng trong quá trình giáo dục và rèn luyện HSSV. Tham gia hoạt động này giúp HSSV có cơ hội được thể hiện bản thân, từng bước hình thành, phát triển các kỹ năng mềm, kỹ năng có liên quan đến chuyên môn, nghề nghiệp sau này. Có thể nói, song song với hoạt động chuyên môn, ngoại khóa âm nhạc là một trong những hoạt động quan trọng bậc nhất trong việc góp phần giáo dục HSSV được phát triển toàn diện các kỹ năng, bởi đây là một hoạt động có tính tổng hợp cao, đòi hỏi HSSV phải biết cách trau dồi kiến thức, rèn luyện các kỹ năng trong chuyên môn và trong cuộc sống mới có thể tham gia hiệu quả.

Trong chương 1, tôi đã trình bày, phân tích, làm rõ những vấn đề lý luận, các khái niệm, quan điểm về các vấn đề liên quan. Nêu lên những đặc điểm của ca khúc viết về Lào Cai như: Hình thức, điệu thức, tiết tấu, giai điệu, lời ca...khuyन्ह hướng sáng tác ca khúc về Lào Cai của các nhạc sĩ. Bên cạnh đó, tôi đã tìm hiểu thực trạng hoạt động ngoại khóa âm nhạc, những ưu điểm, tồn tại và đánh giá khả năng âm nhạc cũng như năng lực tham gia hoạt động ngoại khóa âm nhạc của HSSV, những thuận lợi, khó khăn trong dàn dựng ca khúc về Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa tại Trường CĐSP Lào Cai thời gian qua.

Để hoạt động dàn dựng ca khúc đạt hiệu quả cao, tôi nhận thấy cần phải đề xuất một số biện pháp để nâng cao chất lượng dàn dựng các ca khúc viết về Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai. Làm được điều này sẽ trực tiếp nâng cao chất lượng dàn dựng, biểu diễn của các tiết mục, các chương trình nghệ thuật. Hơn nữa, thông qua hoạt động dàn dựng, biểu diễn có chất lượng sẽ là môi trường thuận lợi để sinh viên tích lũy kiến thức, rèn luyện kỹ năng về chuyên môn âm nhạc, các kỹ năng khác trong cuộc sống, từng bước góp phần vào quá trình hình thành thẩm mỹ tốt đẹp cho sinh viên.

Chương 2

BIỆN PHÁP DÀN DỰNG CA KHÚC VIẾT VỀ LÀO CAI

Trên cơ sở những phân tích, đánh giá các điều kiện thực tiễn của Trường CĐSP Lào Cai về các vấn đề liên quan như: Hoạt động ngoại khóa âm nhạc, hoạt động dàn dựng ca khúc về Lào Cai, khả năng âm nhạc của HSSV. Trong chương 2, chúng tôi sẽ tiến hành nghiên cứu, đề xuất một số biện pháp dàn dựng ca khúc trong đó tập chung vào dàn dựng hát, sử dụng các biện pháp phối bè cho ca khúc nhằm nâng cao chất lượng và hiệu quả biểu diễn ca khúc viết về Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai.

Như đã trình bày ở mục 1.3.2.2. một trong các điều kiện khó khăn hiện nay của đội ngũ giảng viên âm nhạc đang công tác tại Trường CĐSP Lào Cai đó là không chủ động tạo được ra các bản phối khí chất lượng. Điều này bắt từ nhiều yếu tố (cả chủ quan và khách quan), việc sử dụng âm nhạc trong dàn dựng ca khúc chủ yếu do đặt hàng hoặc sưu tầm ở nhiều nguồn khác nhau, do đó dẫn đến tình trạng dàn dựng trên một nền nhạc có sẵn, điều này ít nhiều làm hạn chế sự sáng tạo GV, HSSV tham gia hoạt động dàn dựng và biểu diễn ca khúc.

Với đặc thù là một trường chuyên nghiệp vùng cao còn gặp nhiều khó khăn, không đào tạo chuyên ngành âm nhạc nên các biện pháp chúng tôi đưa ra hướng đến đối tượng sinh viên không chuyên trong toàn trường.

2.1. Quy trình dàn dựng ca khúc

2.1.1. Công tác chuẩn bị

Thực tế cho thấy trong các hoạt động, công tác chuẩn bị là một bước quan trọng, có tính chất tiền đề để triển khai các công việc tiếp theo. Trong dàn dựng ca khúc cũng vậy, trước tiên chúng ta cần chuẩn bị một số công việc: Xây dựng nội dung, chuẩn bị cơ sở vật chất

2.1.2. Tuyển chọn hạt nhân văn nghệ

Xây dựng kế hoạch tuyển chọn hạt nhân cho đội văn nghệ. Tiến hành tuyển chọn hạt nhân văn nghệ ở nhiều nội dung khác nhau như: Hát, múa, khiêu vũ, chơi nhạc cụ, dẫn chương trình... ở mỗi nội dung đưa ra những tiêu chí lựa chọn rõ ràng để thuận tiện cho quá trình tuyển chọn.

2.2. Biện pháp dàn dựng

2.2.1. Một số yêu cầu luyện kỹ thuật hát cơ bản trong dàn dựng

Khái quát tư thế, hơi thở trong hoạt động hát:

Tư thế hát: Như chúng ta đã biết ca hát là một hoạt động đòi hỏi sự phối hợp vận động của nhiều cơ quan, bộ phận trong cơ thể. Tư thế hát đúng giúp cho người hát thể hiện được tốt nhất những kỹ thuật ca hát, đạt hiệu quả cao nhất về âm thanh và vũ đạo sân khấu. Có 2 tư thế phổ biến: Đứng hát và ngồi hát.

Hơi thở trong ca hát: Hiện nay cơ 3 phương pháp thở khác nhau:

Phương pháp thở ngực: Đây là phương pháp mà chỉ có phần ngực hoạt động, khi hít hơi vào lồng ngực căng đầy, phương pháp này có ưu điểm là lấy hơi rất nhanh, rất linh hoạt tuy nhiên do hơi thở chưa được nén chặt nên thường dùng ở các bài hát nhẹ nhàng, âm khu trung, trầm.

Phương pháp thở bụng: Khi hít hơi vào, hơi được chuyển thẳng xuống bụng, chỉ có bụng phình ra do hoành cách mô hạ xuống, các cơ bụng dưới hoạt động tích cực hỗ trợ cho hoành cách mô.

Phương pháp thở ngực dưới kết hợp với bụng: Đây là phương pháp lấy hơi phổ biến nhất mà các ca sĩ nhạc kịch thường dùng.

Luyện thanh: Luyện thanh là một bước rất quan trọng trong quá trình tập luyện và biểu diễn, ở hoạt động này HSSV được thực hành và lĩnh hội các kỹ thuật ca hát.

2.2.1.2. Kỹ thuật hát cơ bản

Kỹ thuật hát legato: Kỹ thuật này còn có tên gọi là hát liền giọng, liền tiếng.

Kỹ thuật hát staccato: Có vai trò quan trọng trong thanh nhạc, là một kỹ thuật cơ bản nhằm phát triển giọng hát như: Mở rộng âm vực, luyện khẩu hình...

Kỹ thuật xử lý sắc thái to, nhỏ trong ca hát: Để đạt được kỹ năng này, người phụ trách cần cho sinh viên luyện tập nhiều lần trong thời gian dài mới đạt được hiệu quả mong muốn.

Kỹ thuật luyện, lấy trong ca hát: Khi hát luyện, cần phải thống nhất được âm thanh, không ngắt hơi, ngắt quãng âm thanh, hát đầy đủ cao độ của các nốt có sự dụng dấu luyện.

Kỹ thuật hát đồng đều: Đây là kỹ thuật phổ biến, được áp dụng nhiều ở các hình thức có đồng người hát (tốp ca, đồng ca, hợp xướng...). Kỹ thuật hát đồng đều thể hiện ở chỗ người hát có một sự thống nhất cao về cách trình bày tác phẩm.

Kỹ thuật hát rõ lời: Yêu cầu “tròn vành, rõ chữ”.

2.2.2. **Dàn dựng hát ca khúc viết về Lào Cai**

2.2.2.1. Các công việc chuẩn bị dàn dựng hát:

Bước 1: Chọn bài

Căn cứ yêu cầu về chủ đề, nội dung, hình thức của chương trình tiến hành lựa chọn những ca khúc phù hợp. Tránh việc lựa chọn những ca khúc ngoài chủ đề, những bài hát có hình thức không phù hợp (quá lớn hoặc quá nhỏ) trong quy mô của chương trình đó.

Bước 2: Tìm hiểu và phân tích bài

Đây là công đoạn quan trọng, giúp người phụ trách và HSSV tham gia đội văn nghệ có cái nhìn tổng quan, đa chiều trước khi đưa ra những định hướng trong hoạt động dàn dựng và biểu diễn. Trong bước này, người phụ trách cùng sinh viên tìm

hiểu kỹ ca khúc về hoàn cảnh sáng tác, ý nghĩa, sự đóng góp của ca khúc đó trong một bối cảnh nhất định. Tiếp theo, phân tích về hình thức của ca khúc, đưa ra hình thức dàn dựng và biểu diễn phù hợp.

2.2.2.2. Phương pháp dạy hát

Cách tiến hành: Trong quá trình dạy hát, tiến hành lần lượt từng bước, luôn lắng nghe, hỗ trợ sinh viên những lúc khó khăn, chủ động tạo không khí vui tươi, khen ngợi, động viên, khích lệ sinh viên trong quá trình luyện tập, tránh gây căng thẳng, áp lực dẫn đến mệt mỏi, chán nản, hiệu quả tập luyện không cao.

2.2.2.3. *Phối bè trong dàn dựng hát:* Phối bè theo lối hòa thanh, phối bè theo lối phức điệu, phối bè đuôi canon, âm nền vocal...

2.2.2.4. Một số vấn đề về dàn dựng hát

Trong hoạt động dàn dựng và biểu diễn ca khúc, dàn dựng hát đóng vai trò quan trọng, có ảnh hưởng lớn đến sự thành công của một ca khúc. Cần căn cứ vào yêu cầu về quy mô, nội dung, chủ đề của chương trình để lựa chọn hình thức trình bày sao cho phù hợp.

2.2.2.5. Nhạc đệm trong dàn dựng ca khúc

Như chúng ta đã biết, âm nhạc là một bộ môn nghệ thuật về âm thanh, tác động đến người nghe thông qua âm thanh (*âm thanh từ giọng người và âm thanh từ các nhạc cụ*) nên nhạc đệm là một yếu tố quan trọng hàng đầu có vai trò quan trọng trong việc tạo cảm xúc và truyền tải nội dung của ca khúc đến với người nghe.

2.3. Các yếu tố phụ họa trong dàn dựng ca khúc viết về Lào Cai

2.3.1. Múa phụ họa: Có 02 dạng thể hiện chính

Múa phụ họa độc lập.

Người hát thể hiện trực tiếp phần múa phụ họa

2.3.2. Bố cục sân khấu, đội hình, cách ra vào sân khấu

Không có một quy tắc bất biến cho việc sắp xếp bố cục, đội hình và cách ra vào sân khấu trong biểu diễn các ca khúc về Lào Cai. Tuy nhiên, người dàn dựng luôn phải tuân thủ nguyên tắc cân đối, hài hòa trong xác định bố cục sân khấu và sắp xếp đội hình.

2.3.3. Trang phục, đạo cụ, âm thanh, ánh sáng

Trang phục, đạo cụ: Trong quá trình tập luyện, dàn dựng có thể chưa sử dụng trang phục và đạo cụ. Tuy nhiên, biểu diễn trên sân khấu vai trò trang phục, đạo cụ rất quan trọng, đem lại thẩm mỹ nghệ thuật, đồng thời tác động mạnh mẽ, lay động đến trái tim người thưởng thức. Trong biểu diễn lưu ý một số yêu cầu trang phục, đạo cụ như sau:

Trang phục, đạo cụ đẹp hình thức, đạt chất lượng yêu cầu biểu diễn.

Trang phục đạo cụ phù hợp nội dung, tính chất âm nhạc của bài.

Trang phục đạo cụ phải có tính biểu tượng và điển hình hóa cao. Không nên sử dụng trang phục, đạo cụ đời thường.

Âm thanh, ánh sáng: Âm thanh là phương tiện giúp người thưởng thức có được cảm nhận trung thực nhất về quá trình biểu diễn bằng thính giác. Ánh sáng là phương tiện hỗ trợ người thưởng thức cảm nhận qua thị giác. Âm thanh và ánh sáng là 2 yếu tố quyết định đến thành công của một chương trình hay một tiết mục biểu diễn.

Xử lý âm thanh (giọng hát), diễn xuất sân khấu: Đây là vấn đề liên quan trực tiếp đến diễn viên. Xử lý âm thanh giọng hát ở đây có nghĩa là khi hát với micro, người hát phải có những cảm nhận về âm thanh được phát ra thông qua các thiết bị âm thanh, từ đó điều chỉnh khoảng cách sao cho phù hợp.

Diễn xuất sân khấu: Khi đã lên sân khấu, mọi cử chỉ, hành động, điệu bộ, lời nói, nét mặt...bắt buộc đều phải mang tính chất diễn xuất sân khấu. Đây là yếu tố đặc biệt quan trọng, thể hiện mức độ chuyên nghiệp hay nghiệp dư, tinh thần biểu diễn tốt hay không tốt của sinh viên.

2.4. Dàn dựng ca khúc tiêu biểu

Tên ca khúc: *Lào Cai ngày nắng mới*, sáng tác: Nhạc sĩ Kim Xuân Hùng.

Hình thức: Tốp ca nam nữ, múa phụ họa.

Quy mô sân khấu: Cấp trường

Số lượng sinh viên: Đội hát nam: 10 sinh viên; Đội hát nữ: 10 sinh viên

Đội múa phụ họa nữ: 08 sinh viên; Đội múa phụ họa nam: 02

Trang phục, đạo cụ cơ bản: Váy múa, hoa đào, cờ đảng, cờ tổ quốc.

2.4.1. Các bước tiến hành dạy hát

2.4.1.1. Chọn bài, tìm hiểu và phân tích bài

Ca khúc *Về bản em* được nhạc sĩ Văn Bình nói về vẻ đẹp của bản làng, các phong tục tập quán, lòng hiếu khách của thiếu nữ dân tộc Tày tại các bản làng vùng cao ở tỉnh Lào Cai. Tác phẩm được viết ở hình thức 2 đoạn dạng phát triển.

2.4.1.2. Dạy hát

Chúng tôi sử dụng 01 phòng học có đầy đủ ánh sáng, chỗ ngồi, chuẩn bị 01 đàn phím điện tử YAMAHA PSR - S910. Photo ca khúc, phát cho từng thành viên trong nhóm.

Khi dạy hát từng câu, chúng tôi hát mẫu kết hợp với đàn trước 2 lần sau đó bắt nhịp cho sinh viên hát. Trong quá trình sinh viên hát, chúng tôi luôn lắng nghe và sửa lỗi cho các em. Thực hiện dạy hát lần lượt theo lối móc xích đến hết bài.

2.4.2. Phối bè cho ca khúc

Ở ca khúc này, chúng tôi có tham khảo cách phối bè của tác giả, trong đó có sử dụng một số phương pháp phối bè như sử dụng âm vocal, phối bè theo lối hòa thanh, lối phức điệu.

2.4.3. Dàn dựng hát

Trong hoạt động dàn dựng hát, do ca khúc được trình bày ở hình thức tốp ca có lĩnh xướng nên người phụ trách phải lưu ý trong lựa chọn giọng hát, trong quá trình dàn dựng phải bao quát và hướng dẫn HSSV cách lắng nghe để không bị lộ giọng hoặc không chính xác về cao độ.

2.4.4. Các yếu tố phụ họa

Sân khấu, trang phục, đạo cụ, nhạc đệm, âm thanh, ánh sáng

Tổ chức biểu diễn: Thời gian: 15h00 ngày 25/3/2019

Địa điểm: Sân khấu nhà Đa chức năng, Trường CĐSP Lào Cai

Thành phần: Khách mời Lãnh đạo nhà trường, Lãnh đạo Đoàn thanh niên, Hội sinh viên, Phòng Công tác HSSV, giảng viên âm nhạc, đội văn nghệ nhà trường.

Nội dung: Xem báo cáo dàn dựng mẫu tiết mục *Lào Cai ngày nắng mới* đồng thời lồng ghép tổng duyệt chương trình văn nghệ chào mừng Lễ kỷ niệm 88 năm ngày thành lập Đoàn TNCS Hồ Chí Minh (26/3/1931 - 26/3/2019).

2.5. Thực nghiệm sư phạm

2.5.1. Mục đích, nội dung, đối tượng thực nghiệm

Mục đích thực nghiệm: Đánh giá tính khả thi, hiệu quả của việc áp dụng một số biện pháp dàn dựng ca khúc về Lào Cai đã trình bày trong luận văn này.

Nội dung thực nghiệm: Dàn dựng ca khúc *Về bản em*, Sáng tác: Văn Bình, theo các phương pháp đã được đề cập trong luận văn.

Đối tượng thực nghiệm: Các biện pháp dàn dựng ca khúc viết về tỉnh Lào Cai cho Đội văn nghệ tại Trường CĐSP Lào Cai

2.5.2. Quy trình thực nghiệm

Thành lập 02 nhóm (nhóm đối chứng, nhóm thực nghiệm)

Thời gian thực nghiệm: 05 ngày (từ 01/4/2019 đến ngày 05/4/2019).

Phương pháp thực nghiệm: Nhóm thực nghiệm sử dụng một số biện pháp về dàn dựng ca khúc đã trình bày trong luận văn; Nhóm đối chứng sử dụng các phương pháp khác.

2.5.3. Kết quả thực nghiệm

2.5.3.1. Kết quả của nhóm thực nghiệm

Về hình thức: Nhóm thực nghiệm đã lựa chọn hình thức tốp ca nữ kết hợp múa phụ họa. Hình thức này phù hợp với nội dung và tính chất âm nhạc của ca khúc.

Về âm nhạc: Nhóm đã sử dụng bản phối chất liệu âm nhạc mang âm hưởng dân ca Tày, kết hợp với tiếng đàn Tính tạo nên cảm giá yên bình của các bản làng dân tộc Tày ở vùng cao Lào Cai.

Về dàn dựng hát: Nhóm đã biết cách phân chia câu hát hợp lý, xử lý cường độ, sắc thái tinh tế, thể hiện sự được dự dè dặt, lòng hiếu khách của các thiếu nữ dân tộc Tày.

Về phối bè: Nhóm đã sử dụng phương pháp phối bè theo lối hòa thanh, bè đuôi canon tạo nên các phần bè phụ họa sinh động, hỗ trợ cho giai điệu chính, trong đó sử dụng nhiều các quãng 3t, 4Đ, 5Đ, 6T, 6t để làm nổi bật lên âm hưởng dân ca Tày trong ca khúc.

Về dàn dựng phụ họa: Sử dụng nhóm múa phụ họa 06 HSSV mang trang phục dân tộc Tày màu xanh lá cây, kết hợp với đàn Tính. Sử dụng chất liệu múa đặc trưng của dân tộc Tày kết hợp với sắp xếp bố cục sân khấu và đội hình hợp lý.

Về âm thanh, ánh sáng: Do nhóm chủ động xây dựng được kịch bản nên có sự hỗ trợ tốt của các yếu tố liên quan đến âm thanh, ánh sáng sân khấu nên phần biểu diễn được đánh giá là có chất lượng âm thanh, âm nhạc tốt, phối ánh sáng phù hợp với nội dung và tính chất của ca khúc.

2.5.3.2. Kết quả của nhóm đối chứng

Về hình thức: Nhóm sử dụng hình thức tốp ca nữ (vừa hát vừa phụ họa), ở hình thức này nhóm đã khai thác được chất giọng của sinh viên trong đội văn nghệ, tuy nhiên người xem cảm thấy sự đơn điệu nhất định trong cách trình bày vì không có yếu tố phụ họa hỗ trợ.

Về âm nhạc: Nhóm đã sử dụng bản phối có chất liệu âm nhạc đặc trưng vùng cao đã rất quen thuộc với người nghe, tuy nhiên bản phối có nhịp điệu khá đều nên chưa tạo được điểm nhấn cho người thưởng thức, chưa có tính mới trong âm nhạc.

Về dàn dựng hát: Nhóm đã lựa chọn 3 giọng nữ có chất giọng tốt, trong biểu diễn 3 giọng hát có sự hòa quện về âm thanh, khá mượt mà và cuốn hút người thưởng thức. Tuy nhiên, trong suốt quá trình biểu diễn, người dàn dựng chưa phân câu cũng như chưa phối các bè phụ họa để tạo nên màu sắc riêng cho ca khúc.

Về phối bè: Do chỉ có 03 thành viên nên phần phối bè chưa tạo được hiệu quả âm thanh rõ rệt, chưa làm nổi bật lên âm hưởng dân ca Tày trong ca khúc.

Về dàn dựng phụ họa: Người phụ trách và nhóm đối chứng đã không lựa chọn hình thức có múa phụ họa độc lập mà nhóm hát đảm nhiệm luôn phần phụ họa. Đây có thể là ý tưởng của người dàn dựng và nhóm do các bạn nữ trong nhóm ngoài việc có giọng hát tốt còn có ngoại hình và khả năng vũ đạo khá tốt. Tuy nhiên, hoạt động phụ họa kết hợp ở ca khúc này còn chưa thực sự sinh động và thiếu màu sắc, có chỗ còn thể hiện sự đơn điệu.

Về âm thanh, ánh sáng: Do sử dụng nhiều yếu tố kinh nghiệm nên nhóm đã không xây dựng kịch bản âm thanh, ánh sáng và chuẩn bị chu đáo dẫn đến chất lượng âm thanh (các micro chất lượng không đồng đều), ánh sáng có lúc phối chưa phù hợp với tính chất âm nhạc và nội dung tác phẩm.

Tiểu kết

Trong chương 2, chúng tôi đã tiến hành nghiên cứu và đưa ra những biện pháp nhằm nâng cao chất lượng dàn dựng ca khúc viết về Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai trong đó tập trung vào một số vấn đề trọng tâm sau đây:

Về tổ chức hoạt động dàn dựng, đây là công việc mang tính chất chuẩn bị, là tiền đề, cơ sở để tiến hành các công việc tiếp theo. Trong nội dung này chúng tôi đã đưa ra những biện pháp về mặt tổ chức, tạo ra cơ chế phối hợp làm việc giữa người phụ trách đội văn nghệ và các đơn vị, cá nhân liên quan trong nhà trường đảm bảo đúng người, đúng việc, mang lại hiệu quả cao. Việc tuyển chọn hạt nhân văn nghệ cũng được chúng tôi nghiên cứu sâu và đưa ra được những biện pháp nhằm tập hợp được nhiều hạt nhân văn nghệ tham gia quá trình dàn dựng và biểu diễn trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai.

Ở phần biện pháp dàn dựng, chúng tôi đã đưa ra một số biện pháp dàn dựng ca khúc viết về Lào Cai trong đó tập trung nghiên cứu sâu về dàn dựng hát. Phân tích các kỹ thuật ca hát cơ bản, các biện pháp dàn dựng phần hát. Đặc biệt, ở phần dựng bè, phối bè chúng tôi đã tập trung nghiên cứu đồng thời đưa ra một số phương pháp phối bè hiệu quả như: Phối bè theo lối hòa thanh, phức điệu, bè đối đáp, bè đuổi canon, sử dụng âm vocal...

Về các yếu tố phụ họa, chúng tôi đã tập trung phân tích, nghiên cứu tính chất và chất liệu âm nhạc, yêu cầu về nội dung, quy mô của chương trình để có phương án phụ họa một cách hiệu quả nhất.

Về một số vấn đề về biểu diễn sân khấu, chúng tôi có đưa ra một số phương pháp về sắp bố cục sân khấu, tổ chức đội hình, cách ra vào sân khấu cũng như các yêu cầu quan trọng về trang phục, đạo cụ, âm thanh, ánh sáng...

Để kiểm nghiệm tính đúng đắn, phù hợp đối tượng khi áp dụng các biện pháp dàn dựng ở chương 2, chúng tôi tiến hành dàn dựng 01 ca khúc tiêu biểu *Lào Cai ngày nắng mới* của nhạc sĩ Kim Xuân Hùng. Trên cơ sở nâng cao biện pháp được nghiên cứu, việc dàn dựng ca khúc mẫu được thực hiện tuần tự, áp dụng được đầy đủ các vấn đề mang tính lý luận, phương pháp đã trình bày ở trước đó nên đem lại hiệu quả cho việc dàn dựng. Trong hoạt động này, chúng tôi thấy sinh viên đã thực hiện tốt những yêu cầu đề ra, chất lượng tiết mục dàn dựng được đánh giá cao, qua đó khẳng định tính đúng đắn của các biện pháp dàn dựng đã đưa ra trong luận văn này.

Trong hoạt động dàn dựng thực nghiệm chúng tôi thành lập 02 nhóm (*nhóm đối chứng và nhóm thực nghiệm*) tiến hành dàn dựng ca khúc *Về bản em* của nhạc sĩ Văn Bình, sử dụng phương pháp so sánh, đối chiếu để làm rõ hiệu quả của việc áp dụng các biện pháp dàn dựng như đã trình bày. Kết quả cho thấy, nhóm thực nghiệm được đã biết vận dụng các phương pháp trong dàn dựng ca khúc, thực hiện các bước bài bản, tổ chức biểu diễn khá chuyên nghiệp được các thầy giáo, cô giáo có chuyên môn âm nhạc và khán giả đánh giá cao. Trong khi nhóm đối chứng, do chủ yếu sử dụng kinh nghiệm nên hiệu quả dàn dựng và biểu diễn chưa cao.

Trong thời gian tới, chúng tôi tiếp tục nghiên cứu, tổ chức dàn dựng thực nghiệm một số ca khúc tiêu biểu viết về Lào Cai ở nhiều hình thức khác nhau, từ đó tăng tính ứng dụng và từng bước nâng cao chất lượng dàn dựng, biểu diễn ca khúc viết về Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc tại Trường CĐSP Lào Cai.

KẾT LUẬN

Hiện nay, hoạt động ngoại khóa nói chung và ngoại khóa âm nhạc nói riêng đóng vai trò quan trọng trong hoạt động giáo dục của các nhà trường chuyên nghiệp. Đây không chỉ là “sân chơi” bổ ích, lý thú, ở một phạm vi nhất định mà còn là môi trường thuận lợi để sinh viên tiếp thu, lĩnh hội kiến thức chuyên môn, xã hội. Là nơi để các em rèn luyện kỹ năng nghề nghiệp và kỹ năng quan trọng khác trong cuộc sống. Trong ngoại khóa âm nhạc, dàn dựng ca khúc là một trong những yếu tố nổi bật, có tác động lớn đến mức độ thành công trong mỗi hoạt động.

Trong luận văn này, chúng tôi đã đi sâu phân tích, đánh giá những thuận lợi và khó khăn của việc dàn dựng, biểu diễn ca khúc viết về Lào Cai trong hoạt động ngoại khóa Trường CĐSP Lào Cai thời gian qua. Đồng thời chúng tôi đã nghiên cứu, đưa ra những biện pháp nhằm nâng cao chất lượng dàn dựng các ca khúc viết về Lào Cai trong thời gian tới. Trong đó đặc biệt chú trọng đến các biện pháp dàn dựng hát, các biện pháp phối bè hiệu quả, biện pháp dàn dựng phụ họa và một số vấn đề liên quan đến hoạt động biểu diễn sân khấu.

Thông qua dàn dựng mẫu và hoạt động thực nghiệm, chúng tôi nhận thấy giảng viên âm nhạc và sinh viên tham gia đội văn nghệ Trường CĐSP Lào Cai đã bước đầu vận dụng kiến thức, kỹ năng chuyên môn để tiến hành dàn dựng ca khúc theo chủ đề, chủ điểm. Điều này cho thấy những nghiên cứu về biện pháp dàn dựng ca khúc trong luận văn này phù hợp và có tính khả thi.

Với kết quả nghiên cứu này chúng tôi hi vọng sẽ từng bước nâng cao chất lượng dàn dựng chương trình nghệ thuật nói chung và hoạt động dàn dựng ca khúc về Lào Cai nói riêng. Qua đó, góp phần xây dựng các hoạt động giáo dục sinh viên trong Trường CĐSP Lào Cai ngày một phong phú, đa dạng, thiết thực và hiệu quả.

Dàn dựng ca khúc là một công việc đòi hỏi người phụ trách vừa phải có kiến thức chuyên môn sâu về âm nhạc, đồng thời phải am hiểu một số lĩnh vực khác như: Sân khấu, âm thanh, ánh sáng, mỹ thuật, tạo hình... để làm tốt việc này, người phụ trách dàn dựng phải chủ động học hỏi để lĩnh hội kiến thức, tham gia nhiều hoạt động để rèn luyện kỹ năng và tích lũy vốn kinh nghiệm nghề nghiệp./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Dương Viết Á (1994), *Ca hát và biểu diễn*, Nxb Âm nhạc.
2. Dương Viết Á, Đức Trịnh (2000), *Tổ chức dàn dựng chương trình biểu diễn ở cơ sở*, Trường Cao đẳng Văn hóa – Nghệ thuật Quân đội.
3. Phan Trần Bảng (2000), *Phương pháp giảng dạy âm nhạc trong nhà trường phổ thông*, Nxb Giáo dục.
4. Nguyễn Ngọc Bảo - Hà Thị Đức (1999), *Hoạt động dạy học*, Nxb Giáo dục.
5. Đức Bằng (1980), *Ca hát và biểu diễn*, Nxb Văn hóa Thông tin.
6. Lê Ngọc Canh (2001), *100 điệu múa truyền thống Việt Nam*, Nxb Văn hóa Thông tin - Trung tâm nghệ thuật múa UNESCO Hà Nội.
7. Lê Ngọc Canh (2003), *Phương pháp đạo diễn chương trình nghệ thuật tổng hợp*, Nxb Văn hóa Thông tin.
8. Nguyễn Văn Cường (2011), *Lý luận dạy học hiện đại*, Trường Đại học Sư phạm Hà Nội - Đại học Potsdam.
9. Huy Du, Trần Hoàng Trung (2003), *150 ca khúc dùng trong sinh hoạt tập thể*, Nxb Lao động
10. Phùng Chiến (2010), *Tuyển tập ca khúc Sa Pa nơi gặp gỡ đất trời*, Nxb Âm nhạc - Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch.
11. Đào Ngọc Dung (2002), *Các thuật ngữ âm nhạc*, Trường Cao đẳng Sư phạm Nhạc - Họa TW.
12. Đào Ngọc Dung (1997), *Những bài hát tập thể, đồng ca, hợp xướng I, II, III*, Trường Cao đẳng Sư phạm Nhạc - Họa TW.
13. Vũ Dương Dũng (2011), *Đào tạo nghệ thuật múa trong đời sống hiện nay*, Trường Cao đẳng Múa Việt Nam.
14. Hoàng Điệp (2006) *Chỉ huy phổ thông và kỹ năng dàn dựng chương trình tổng hợp*, Giáo trình giảng dạy hệ đại học chính quy.
15. Đảng Cộng sản Việt Nam (2001), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, Nxb Chính trị Quốc gia.
16. Lê Thế Hào, Nguyễn Thiết (1985), *Chỉ huy dàn dựng các tác phẩm âm nhạc*, Nxb giáo dục.
17. Nguyễn Đức Hoàng (2003), *Một số biện pháp nhằm nâng cao chất lượng dàn dựng hát tập thể trong chương trình ngoại khóa âm nhạc của giáo sinh Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2*, khóa luận tốt nghiệp Đại học Sư phạm Âm nhạc chuyên tu khóa 2.
18. Lê Hoàng, Yên Thảo (1998), *Giọt nắng bên thềm* (tuyển tập ca khúc nhiều tác giả), Nxb Trẻ.

19. Lê Văn Hồng - Lê Ngọc Lan (1995), *Tâm lý học và tâm lý học sư phạm*, Nxb Giáo dục.
20. Đặng Vũ Hoạt (2004), *Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp*, Nxb Giáo dục.
21. Bích Huyền (2001) *Điều khiển hợp ca I,II*, Nxb thành phố Hồ Chí Minh
22. Lê Vinh Hưng (2011), *Hệ thống hát hợp xướng cho hệ Đại học Sư phạm Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật TW*, Đề tài nghiên cứu khoa học cấp Bộ.
23. Phạm Tú Hương (2000), *Phức điệu* (Dùng cho ĐHSP Âm nhạc), Nhạc viện Hà Nội.
24. Phạm Tú Hương, Vũ Nhật Thăng (1993), *Hòa thanh*, Nhạc viện Hà Nội.
25. Nguyễn Đăng Hòa, Đức Bằng (1982), *Ca hát và biểu diễn*, Nxb Văn hóa.
26. Nguyễn Thụy Kha (2003), *Phương pháp dạy hát phổ cập*, Nxb Hà Nội.
27. A-Xô-Khốp - Vũ Tự Lân (dịch) (1974), *Vai trò của giáo dục âm nhạc*, Nxb Văn hóa.
28. Nguyễn Trung Kiên (1982), *Phương pháp học hát*, Nxb Văn hóa.
29. Nguyễn Trung Kiên (2001), *Phương pháp sư phạm thanh nhạc*, Viện Âm nhạc.
30. Nguyễn Trung Kiên (2007), *Một số biện pháp nâng cao chất lượng dạy học môn hát tập thể, đồng ca, hợp xướng cho hệ Cao đẳng Sư phạm âm nhạc Trường Cao đẳng Sư phạm TW*, Khóa luận tốt nghiệp Đại học Sư phạm Âm nhạc, Trường ĐHSP Nghệ thuật TW.
31. Vũ Tự Lân, Lê Thế Hào (1998), *Phương pháp hát và chỉ huy dàn dựng hát tập thể*, Nxb Giáo dục.
32. Hồ Mộ La (2008), *Phương pháp giảng dạy thanh nhạc*, Nxb Từ điển Bách khoa.
33. Đỗ Hải Lễ (1993), *Hòa âm*, Trường Cao đẳng Sư phạm Nhạc - Họa TW.
34. Nguyễn Thị Tố Mai (2006), *Giáo trình Lịch sử Âm nhạc quyển 1*, Tài liệu giảng dạy Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật TW.
35. Nguyễn Thị Tố Mai (2006), *Giáo trình Lịch sử Âm nhạc quyển 2*, Tài liệu giảng dạy Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật TW.
36. Ngô Thị Nam (2007) *Hát* (sách dùng cho Dự án đào tạo giáo viên THCS), Nxb Đại học Sư phạm.
37. Ngô Thị Nam (2001), *Phương pháp dạy học âm nhạc*, Nxb Giáo dục.
38. Nguyễn Thị Nhung (1996), *Thể loại Âm nhạc*, Nxb Âm nhạc.
39. Mai Thị Nga (2005), *Nghiên cứu một số biện pháp dàn dựng tốp ca trong chương trình âm nhạc ngoại khóa của trường Trung học cơ sở Ba Đình - Bim Sơn - Thanh Hóa*, khóa luận tốt nghiệp Đại học Âm nhạc Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật TW.
40. Hoàng Phê (1998), *Từ điển Tiếng Việt*, Nxb Đà Nẵng, Trung tâm từ điển học, Hà Nội - Đà Nẵng
41. Đoàn Phi (1999), *Chỉ huy dàn dựng hát tập thể*, Nxb Đại học sư phạm.

42. Lê Trọng Quang (2003), *Giáo trình cơ bản và phương pháp múa*, Nxb Đại học Sư phạm.
43. Tạ Thị Lan Phương (2014), *Dàn dựng chương trình âm nhạc tại Trường Trung học cơ sở Sài Sơn, Quốc Oai, Hà Nội*. Luận văn thạc sỹ Lý luận và Phương pháp dạy học âm nhạc khóa 1, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật Trung ương.
44. Kim Văn Quyết (2015), *Dàn dựng hát tốp ca trong hoạt động ngoại khóa âm nhạc ở Trường Đại học Mỏ - Địa chất*, Luận văn thạc sỹ Lý luận và Phương pháp dạy học âm nhạc khóa 1, Trường Đại học Sư phạm Nghệ thuật TW.
45. Nguyễn Lâm Soạn (1987), *Phương pháp chỉ huy hợp xướng và hệ thống bài tập dàn dựng bè*, Nxb Văn hóa.
46. Sách Cao đẳng Sư phạm (2001) *Phương pháp dạy học âm nhạc*, Nxb Giáo dục.
47. Trường CĐSP Lào Cai (2017), *Kỷ yếu 25 năm Xây dựng và Phát triển Trường CĐSP Lào Cai (1992 - 2017)*, lưu hành nội bộ.
48. Tô Ngọc Thanh (1969), *Những vấn đề về âm nhạc và múa*, Nxb Vụ Nghệ thuật Việt Nam.
49. Nguyễn Minh Toàn - Nguyễn Hoành Thông - Nguyễn Đắc Quỳnh (2000), *Âm nhạc và phương pháp dạy học (tập 1 và tập 2)*, Nxb Giáo dục.
50. Lê Anh Tuấn (2007), *Giáo trình dàn dựng chương trình âm nhạc tổng hợp*, Nxb Giáo dục.
51. Nguyễn Xinh (1983), *Lịch sử Âm nhạc thế giới tập I*, Nhạc viện Hà Nội.
52. Nguyễn Như Ý (1999), *Đại từ điển Tiếng Việt*. Nxb Văn hóa - Thông tin.